

Buitenlandsche Berigten.

BELGIE.

Brussel, 3 juni. Het wets-ontwerp op de hervorming van het kiesrecht is gisteren in de Fransche Wetgevende Vergadering met 433 tegen 241 stemmen aangenomen. Dit is het eenige nieuws dat wij heden uit Parijs ontvangen, zoo het nog nieuws is, daar men dit resultaat reeds met zekerheid had te gemoet gezien.

Wat zal er nu gebeuren? Men beweert dat de gevoelens in de hooge kringen van het bestuur, verdeeld zijn ten aanzien van de houding die de regering na deze stemming moet aannemen. Volgens eenigen moet men tevreden zijn met de genomene proef, en zich haasten om de hand te leggen aan maatregelen tot stoffelijke en zedelijke verbetering, die door den toestand des lands vereischt worden, zoo als de wet op den spoorweg van Lyon, de verschillende wetten op den onderstand enz. Doch zoodanig is niet het gevoel der leden die het sterkst voor tegenstand gezind zijn. Voor hen is de hervorming van het kiesrecht slechts de eerste stap op den weg dien de regering zonder ophouden moet volgen; die wet moet door andere, nog krachtigere gevolgd worden. Wij willen niet alles opgeven van hetgeen er gezegd wordt ten aanzien van die nieuwe wetten, welke door een gedeelte der gematigde partij gevorderd worden, maar hoedanig zij ook wezen mogen, die fractie wil dat men dezelve spoedig zal aanbieden en aannemen, voor dat men denkt aan eenige wet tot stoffelijke verbetering. Men weet nog niet welke van deze twee tegen elkander over staande raadgevingen gevolgd zal worden.

De geruchten nopens wijzigingen in het ministerie vonden minder algemeen geloof, behalve wat betreft den heer *d'Hautpoul*, wiens aftreding stellig bepaald schijnt te zijn. Maar men sprak het gerucht tegen dat de heer *de la Hitte* hem in het departement van oorlog zoude opvolgen, om plaats te maken voor den heer *Drouin de Lhuys* bij buitenlandsche zaken. Zoo de heer *de la Hitte* zijne tegenwoordige portefeuille terug gaf, zoude hij, naar men zegt, geene andere aannemen; hij zoude insgelijks het kabinet verlaten, dat, naar verzekerd wordt, op dit oogenblik niet zeer waarschijnlijk is.

De in-hechtenis-nemingen die woensdag 11. te Parijs hebben plaats gehad, schijnen enigzins meer beteekenend te zijn dan men aanvankelijk gezegd had. Men zoude onderscheidene geheime buskruid-fabrieken ontdekt hebben. Dit alles is echter nog niet zeer verontrustend.

De tijdingen uit Italië blijven bijna volstrekt onbelangrijk. Men schrijft uit Rome van den 22sten mei, dat de heer *de Rayneval* zijne geloofsbrieven heeft overhandigd. De nieuwe opperbevelhebber der bezettingstroepen, de generaal *Gemeau*, heeft eene revue over hen gehouden. Men zegt dat h t nieuwe plan tot organisatie van het Pauselijk leger is goedgekeurd. Het korps der *pelites* zoude tot 5000 man worden gebracht.

FRANKRIJK.

Parijs, 31 mei. Men leest in eene democratische correspondentie, die zeer gunstig gestemd is voor de kandidatuur van den *E. de Girardin*:

»Naar alle waarschijnlijkheid zal de heden aangenomen wet morgen uitgevaardigd en van zondag af in dien zin toegepast worden, dat de verkiezingen van het departement van den Beneden-Rijn zes maanden uitgesteld zullen worden, en eerst plaats zullen hebben na de herziening der kiezerslijsten. Volgens de regtsgeleerden der Kamer zoude het ministerie volgens de wet in zijn regt zijn, maar de verstandige leden der meerderheid zouden met genoegen zien, dat zij daarvan in deze omstandigheid geen gebruik maakte.

»De *National* blijft de kandidatuur van den heer *de Girardin* in het departement van den Beneden-Rijn, bestrijden; maar die kandidatuur wordt aangenomen door de *Republique*, te Straatsburg, doch heftig bestreden door het geachtste orgaan der oppositie de *Courier du Bas Rhin*.

— De regering heeft heden bij telegraphische dépêche berigt ontvangen van den dood van den generaal *de Barral*, die bezweken is ten gevolge van eene wond, die hij bekomen had in een gevecht tegen de Beni-Himmel, eenen stam der Kabylen, tusschen Setif en Bougia.

De generaal *de Barral*, niettegenstaande zijne jeugd, een oud-officier van Afrika, was een dier weinige mannen waarop Frankrijk konde rekenen; hij was onlangs benoemd tot het opperbevelhebberschap eener brigade van het leger van Lyon.

— Volgens den *Moniteur du Soir* heeft er op dit oogenblik eene belangrijke ligting van zeelieden te Honfleur, Quilleboeuf, Vieux-Port en Azier plaats. Die havens moeten omstreeks 300 matrozen leveren, die bevel hebben ontvangen zich te Honfleur te vereenigen.

— De belangstelling in de debatten over de wet op de hervorming van het kiesrecht, is zoodanig sedert twee dagen afgenomen, dat het getal dagbladen van alle kleuren, hetwelk verkocht werd, meer dan de helft minder is geworden. Van de *Evénement* werden meest dan 40,000 exemplaren verkocht en thans slechts 18 à 19,000. Van de avond-editie van

de *Patrie* worden niet meer dan 3500 à 4000 afgedrukte verkocht.

— Bij besluit van den minister van landbouw en koophandel wordt een prijs van 10,000 fr. uitgelooft voor dengene die een middel ontdekt zal hebben, hetwelk proefhoudend zal worden bevonden ter bestrijding van de *besmettelijke longziekte van het rundvee*.

Deze belooning zal toegewezen worden door de commissie, ingesteld bij het ministerie van landbouw en koophandel, bestaande uit de heeren *Magendie*, voorzitter; *Loyset*, *Cesbron-Lavau*, *Rodat*, *Royer*, *Yvast*, *Renault*, *Delaforand*, *Lasseigne*, *Baudement*, *Doyere*, *de Kergolay* en *Bernard*.

— Wij vernemen, zegt een blad, dat *Abd-el-Kader*, die gevangen gehouden wordt op het kasteel van Amboise, zeer ernstig ziek ligt. *Dr. Alquier*, zal aanstaanden maandag des avonds vertrekken om een consult te houden.

— De ontvangsten op den Noorder-spoorweg hebben van 21—27 mei bedragen 438,657 fr. hetwelk 113,013 fr. meer is dan in dezelfde week van het jaar 1849.

Binnenlandsche Berigten.

's Gravenhage, 31 mei. Heden heeft de arrondissements regtbank alhier, uitspraak gedaan in de bekende zaak van *J. A. Bunte* tegen de Maatschappij van Weldadigheid. Overeenkomstig de conclusie van het Openbaar Ministerie heeft de regtbank de vordering toegewezen, hoofdzakelijk op grond, dat het opschrift van de obligatiën ten laste der Maatschappij is gesteld; dat die eigenhandig ook door de permanente commissie zijn ondertekend; dat die commissie zich daarbij verbindt tot aflossing en rente-betaling; dat er mitsdien uit een en ander dus uitdrukkelijk blijkt dat de Maatschappij zich stelt als schuldenares, zich jegens de geldschieters heeft verbonden en dus jegens de houders van obligatiën is in obligo; dat dit evenzeer het geval is, in weerwil uit het achter de obligatiën staande berigt blijkt, dat de gelden door de bankiers *Vlaer* en *Kol* te Utrecht moeten worden ontvangen ten behoeve der Maatschappij; dat toch deze schuldbekenten die van de laatste jegens de Maatschappij is posterieur aan de uitgifte der hoofd-obligatiën en is aangegaan buiten de houders om; dat er hier mitsdien geene reden kan zijn van schuld-vernieuwing door delegatie, en de latere handeling met de heeren *Vlaer* en *Kol* geene wijziging kan brengen in de stellige door de maatschappij uitgedrukte verklaring, in de door de permanente commissie aange-gane verbindtenis dat, wat betreft, de door de gedaagde beweerde niet-ontvankelijkheid, deze wellicht zoude kunnen opgaan, wanneer niet alle de termij-nen van aflossing der obligatiën waren verschenen, gelijk het geval is, en dat dus eene voorafgaande in mora-stelling niet te pas kwam, vermits een bepaalde dag bij de geldleening is vastgesteld; en de maatschappij dus, volgens art. 1274 Burg. Wetb., uit kracht der verbindtenis zelve, na verloop der termijnen in verzuim is; en eindelijk dat ook geene schuldvernieuwing heeft plaats gehad door het aannemen van nieuwe coupons. Op deze gronden voren-namelijk zijn de aangevoerde verdedigings-middelen der gedaagden verworpen en is de eischer ontvankelijk in zijne vordering en alzo de maatschappij veroordeeld tot overgifte aan den eischer der obligatiën en daarbij behorende coupons, groot aan kapitaal f 2000, met de bedongen renten sedert 1 juli 1848.

's Gravenhage, 2 juni. Ziekte-berigt van Z. K. H. Prins *Maurits* 2 juni 1850, 's morgens ten 8 ure: »De koortsverheffing van gisteren was minder hevig. In den nacht heeft Z. K. H. een paar uren rustiger geslapen.»

— Gisteren is alhier vergaderd geweest het collegie der ridderschap voor de provincie Zuid-Holland. Men schein te verwachten, dat die vergadering openbaar zou zijn, ten gevolge van de meerdere openbaarheid, welke het uitvloeisel is van de nieuwe orde van zaken. De vergadering die dan ook werkelijk met geopende deuren aanving, werd echter spoedig weder met gesloten deuren gehouden, daar de voorzitter, Z. Exc. baron van *Zuylen van Nyevelt*, minister van Staat, daartoe den last gaf, er bijvoegende, dat, hoe de minister van Binnenlandsche Zaken daarover ook mogt denken, hij als voorzitter, eene vergadering met gesloten deuren beval. De aanvankelijk opgekomen nieuwsgierigen verlieten dan ook onmiddellijk deze (waarschijnlijk) laatste vergadering van het collegie der Ridderschap.

— Reeds is aan den Raad van State verzonden, om eerstdaags aan de Vertegenwoordiging aangeboden te worden, een wets-ontwerp ter voldoening aan art. 7 der grondwet, bepalende, dat de wet verklaart wie Nederlanders zijn, en een vreemdeling niet dan door eene wet genaturaliseerd wordt.

STATEN-GENERAAL.

EERSTE KAMER.

Zitting van vrijdag, 31 mei.

In deze zitting heeft de voorzitter kennis gegeven, dat door de afdeelingen tot voorzitters en onder-voorzitters gekozen zijn: van de 1ste afd., de heeren:

van *Welderden Rengers* en van *Swinderen*; van de 2de, de heeren: *Martens van Sevenhoven* en *Groeninx van Zoelen*; van de 3de, de heeren: *Gevers van Endegeest* en van *Nispen van Pannerden*; en van de 4de, de heeren: *de Jonge van Elmeest* en *Cost Jordens*.

De commissiën van rapporteurs hebben hare verslagen uitgebragt over de ontwerpen van wet: 1o. betrekkelijk de kosten van vervolging in zake van directe belastingen, dat tot geene aanmerkingen heeft aanleiding gegeven; en 2o. nopens de instandhouding van wetten en verordeningen in Limburg, weswege in het verslag de dubbele wensch wordt geuit, dat, bij de aanbieding van volgende wetten, deze tijdig zouden ingediend worden, en dat spoedig wettelijke bepalingen mogen worden tot stand gebragt, waardoor een einde aan dien exceptionnelen toestand zal worden gemaakt. — Op voorstel van den heer *Hoffman* wordt besloten, de beraadslagingen over die ontwerpen te houden na die, welke heden aan de orde van den dag zijn gesteld.

De beraadslagingen worden geopend over het ontwerp betrekkelijk het toezigt en de zorg over de zaken der munt, van welke beraadslagingen wij hier een beknopt overzicht laten volgen.

De heer *Hoffman* voert o. a. aan, dat deze wet een nieuw bewijs is van de zucht tot afbreken, welke het ministerie bezielt. Hij beroept zich op de geschiedenis van art. 175 der grondwet, en leidt daaruit af, dat het hoofdbeginsel der wet, waardoor het collegie van raden en generaalmeesteren der munt wordt gesupprimeerd, ten eenemale verkeerd is. De voorgewende bezuiniging, door den maatregel verwacht, rangschikt hij onder die, welke op teleurstelling zullen uitloopen. Bovendien acht hij de voordragt ontijdig, nu de ministeriële verantwoordelijkheid nog niet geregeld is, ofschoon hij ook van die regeling niet veel verwachting heeft.

De heer *Corver Hooft* verklaart zich mede tegen de voordragt.

De heer *Taets van Amerongen* is door de memorie van beantwoording op het verslag der afdeelingen tot geen gunstig resultaat voor de aanneming der wet kunnen komen. Hij neemt de verschillende paragrafen der memorie tot onderwerp zijner beschouwingen en refuteert die. Vooral hecht hij aan den waarborg der onafzetbaarheid van de leden van een zoo gewichtig collegie, hetgeen hier gemist wordt; de positie der leden van het munt-collegie zal volgens het ontwerp geheel afhankelijk zijn van het hoofd van het departement van Financiën, en dat acht hij, om de zaak, onraadzaam. Bovendien deelt hij ook het bezwaar, dat de voordragt ontijdig is, zoolang de ministeriële verantwoordelijkheid niet geregeld is.

De heer *Martens van Sevenhoven* voert mede genoegzaam dezelfde bezwaren aan, als door de vorige sprekers zijn ontwikkeld.

De heer *Cost Jordens* kan de tot dusver geopperde bezwaren niet deelen en acht ze overdreven. Hij ziet niet in, dat de waarborg voor een rigtig munt-beheer bij deze wet wordt weggenomen; want, ofschoon de naam van raden en generaal-meesteren der munt vervallen zal, de werking van het nieuwe collegie zal geheel dezelfde zijn als van het tot dusver bestaande. De bezwaren tegen de wijze van benoeming der leden wil hij niet geheel tegenspreken, maar wijst er op, dat de geest van de grondwet volmaakt met het voorstel in overeenstemming is; de grondwet heeft een zoodanig collegie, als thans is voorgesteld, en geen ander gewild; men heeft juist bij de herziening der grondwet de beperking der uitvoerende magt met opzigt tot de benoeming der leden van het bestaande munt-collegie willen ophooven; de meerdere afhankelijkheid der thans aan te stellen titularissen lost zich mede op in den geest der grondwet, als zijnde daarin het beginsel der ministeriële verantwoordelijkheid opgenomen; en schoon deze nog niet is geregeld en schoon spreker het eens is, dat het zeer moeilijk zal zijn om dat onderwerp goed en behoorlijk te regelen, zoo hebben toch de Kamers, ook zonder die regeling, het regt om de handelingen der ministers te controleren door het rigten van vragen over bepaalde onderwerpen, en dan vindt hij zelfs eene verbetering door deze wet aangebragt, doordien het tegenwoordig muntcollegie niet verantwoordelijk is, terwijl de minister, onder wiens toezigt het nieuwe collegie staan zal, wél verantwoordelijk is. Wie de geschiedenis van ons muntwezen sedert 1816 nagaat, zal bevinden, dat er vele feilen en misslagen begaan zijn; hij wil niet zeggen, dat het bestaande collegie die had kunnen voorkomen, maar hij trekt er dit gevolg uit, dat als hij ziet, dat al dat verkeerde niet is verhoed door de onafhankelijkheid van een collegie, dan vraagt hij, wat dan zulk eene onafhankelijkheid beteekent? Hij acht overigens deze wet voldoende om misbruiken te keeren; zij strekt 1o. tot uitvoering der grondwet; 2o. zij is beter dan de wet van 1819; 3o. er zijn waarborgen in, die in la atstgelmde wet niet te vinden zijn, b. v. de mededeeling van het verslag der werkzaamheden van het collegie aan de Staten-Generaal; en 4o. de wet geeft bezuiniging, die alléén en op zich zelve zeker niet tot aanneming van eene slechte wet zou mogen leiden, maar die, bij eene overigens goede wet, niet verstaad mag worden.

De heer van *Beek Follenhoven* vindt zijne bezwaren niet wederlegd noch door de memorie van beantwoording, noch door de redeneringen van den vorigen spreker. Het argument, dat de wet strekt tot uitvoering der grondwet, beantwoordt spreker daarmede, dat, volgens het 3de add. artikel, de grondwet loch uitvoering erlangt, zoolang de nieuwe wet nog niet tot stand gebracht is. Vooral bestrijdt spreker de meening, dat er hier eene betere wet gemaakt is, omdat daarbij eene afscheiding tusschen het muntwezen en den waarborg gemaakt is. Maar dat kon evenwel geschied zijn, als de Regering eene wet op den waarborg hadde aangeboden, waaraan zoo lang reeds behoefte is. Overigens hecht spreker sterk aan een onafhankelijk collegie, het publiek evenzeer, vooral in eene zaak van zooveel gewigt als het muntwezen. Wat de bezuiniging aangaat, hij is er voorstander van, mits zij met beradenheid plaats hebbe; hij betwijfelt bovendien, of hier wel veel bezuiniging zal volgen. Op alle deze gronden, door spreker in 't breede ontwikkeld, is hij tegen de voordragt.

De heer *Groeninx van Zoelen* is mede o. a. tegen de wijze van zamenstelling van het muntcollegie naar deze voordragt; hij behandelt ook de quaestie der onzijdigheid, nu de ministeriële verantwoordelijkheid nog niet geregeld is, maar vraagt tevens, of niet, zelfs bij de volle werking dier bij de wet geregelde verantwoordelijkheid, het denkbeeld aan te raden is, om een geheel onafhankelijk muntcollegie, niet ondergeschikt aan den minister van Finantiën, te hebben. Hij dringt dit aan, door te wijzen op de gevolgen, als er b. v. verschil van meening ontstaat tusschen den minister en het onder hem ressorterend collegie, enz.

De heer *Gevers van Endegeest* verklaart zich voor het ontwerp. Tot verdediging van dat gevoelen gaat hij het doel en de bestemming der Eerste Kamer na en gelooft hij, dat het vooral haar plicht is: 1o. overijling voor te komen; 2o. dwaling voor te komen, en 3o. te waken voor het handhaven van groote beginselen. Bij de behandeling van dit wets-ontwerp heeft volstrekt geene overijling plaats gehad. Dwaling wordt hier ook niet begaan (immers zeker niet in dien ruimen zin, als dat woord hier moet worden opgevat). Bovendien heeft art. 175 der grondwet vastgesteld, dat het ontwerp der munt zou worden geregeld bij de wet. Het was de bedoeling des grondwetgevers, om alles aan de wet over te laten. Het was zijn oogmerk, de zaak eenvoudiger, zuiniger en anders te regelen, dan tot hertoe had plaats gehad. Dit een en ander vindt hij in dit ontwerp. Hij gelooft, dat de bezwaren tegen de voordragt eenigzins te overdreven worden voorgesteld. Het is er verre af, dat, gelijk sommigen vermeenen, de leden van het collegie van raden en generaal-meesteren der munt voor hun leven aangesteld of onafzetbaar waren. Dat was in geenen deele het geval. Het collegie was dan ook niet meer of minder onafhankelijk of onafzetbaar dan het muntcollegie, dat nu zal worden opgericht. Het nieuwe collegie zal geene mindere waarborgen opleveren; zijne vestiging zal geene verandering van beginselen doen ontstaan. Hij meent, dat het algemeen belang vordert, dat de Kamer niet te ligtvaardig de ontwerpen afstemme, anders zou die afstemming, bij gewichtige onderwerpen, hare zodelijke kracht missen. Daarbij komt het hem voor, dat hier eene ware, gepaste en duurzame bezuiniging zal worden daargesteld. Elke bezuiniging, op die wijze verkregen, is niet te versmaden. Hij kan de noodzakelijkheid niet inzien, dat men op de voorafgaande vaststelling van de wet nopens de ministeriële verantwoordelijkheid wachtte, daar hij niet kan toegeven, dat die wet op de regeling van dit onderwerp eenen zoo grooten invloed kan uitoefenen en in allen gevallen de vaststelling der muntwet dan noodeloos zou worden verschoven. Bovendien vindt hij in de voordragt zelve allen mogelijken waarborg. Hij kan de meening niet deelen, dat daarin minder waarborgen zouden worden gevonden dan in de wet van 1819; het tegendeel is waar. Hij zal alzoo de voordragt aannemen.

De heer van *Nispen van Panmerden* heeft vooral twee bezwaren, die hem zullen doen besluiten, het ontwerp af te stemmen. Het eerste is gelegen in art. 5, § 3, houdende bepaling, dat het den muntmeester vergund is zilveren standpenningen of gouden negotie-penningen voor eigen rekening aan te munten. Het tweede bestaat hierin, dat het een gevaarlijk antecedent is, dat men aan hen, die niet voor het leven zijn aangesteld, een wachtgeld van twee derde gedeelten van huone bezoldiging toekenne.

De minister van *Finantiën* heeft te kennen gegeven, dat hij de sprekers, die de voordragt hebben verdedigd, dank verschuldigd is, dat zij zijne taak gemakkelijk hebben gemaakt. Hij verdedigt de memorie tot toelichting tegen de aanvallen, waaraan zij is blootgesteld geweest. De minister belooft voort, dat uit eene aanneming van dit ontwerp wel degelijk bezuiniging zal voortvloeijen, die op eene andere wijze niet is te verkrijgen. Hij verdedigt de voordragt tegen het verwijt van onzijdigheid. Zij voldoet integendeel aan een der voorschriften van de grondwet. Hij ziet geene noodzakelijkheid in, om eerst de ministeriële verantwoordelijkheid bij de wet te regelen, daar zij ten aanzien der munt op de meest voldoende wijze bij dit ontwerp geregeld wordt. Hij toont aan, dat men over het algemeen een geheel verkeerd begrip heeft van de waarborgen, die er tegenwoordig zouden bestaan. Hij gelooft wel, dat, wanneer het

bestaande collegie een meer werkdadig aandeel in de verrichtingen nopens de munt had gehad, vele feilen zouden zijn voorkomen. Doch dit is het geval niet geweest en dat collegie heeft b. v. niet kunnen beletten, dat er op de inwisseling en vervanging van de oude vijf stuivers- en zesdehalven stukken, aan de schatkist eene schade is berokkend van vier miljoen gulden. Zijn nu de tegenwoordige waarborgen ijdel, de minister meent, dat het ontwerp juist levert wat er gevorderd wordt. — Na de behandeling der algemeene punten heeft de minister nog eenige bijzondere aanmerkingen beantwoord. Hij kan de juistheid der bewering niet toestemmen, dat het den muntmeester belet zou moeten worden voor eigene rekening aan te munten. Hij acht het billijk, dat aan de leden van het tegenwoordig bestaande collegie een behoorlijk wachtgeld worde verzekerd. Zij stonden gelijk met de leden der hoogste collegiën van Staat. Men beschouwde hen ten onrechte als voor hun leven benoemd, maar het waren ambtenaren, die dan toch op voordragt der Tweede Kamer waren aangesteld; die geacht werden eene hoogere positie dan andere ambtenaren te hebben. Waarom zou men hen dan niet toekennen, wat men bereid is aan andere ambtenaren van de regterlijke magt, in gelijksoortige omstandigheden te verleenen?

Na nog eene korte woordenwisseling tusschen den heer van *Nispen* en den minister worden de beraadslagingen gesloten. Het ontwerp wordt in hoofdlijke omvraag gebragt en aangenomen met 18 tegen 14 stemmen.

Voor hebben gestemd de heeren: van *Heeckeren van Enghuizen*, *Lightenvell*, *Ferhey van den Boegard*, *Cost Jordens*, van der *Beken Pasteel*, *Insinger*, *Thooft*, *Engelkens*, *Beerenbroek*, van *Sasse van Yssel*, van *Mierlo*, *Gevers van Endegeest*, *Dicmont*, *Touckens*, van *Meurs*, van der *Lek de Clercq*, van *Welderden Rengers* en de voorzitter (van *Limburg Stirum*).

Tegen hebben gesteund de heeren: *Regout*, van *Aylva van Pallandt*, van *Heeckeren van Wassenaar*, van *Swinderen*, de *Jonge van Ellemet*, *Martens van Sevenhoven*, van *Beek Follenhoven*, van *Verschuer*, *Taets van Amerongen*, *Groeninx van Zoelen*, *Hoffman*, van *Nispen van Panmerden*, *Corver Hooft* en *Bosch*.

De heer *Hoffman* heeft, op grond van art. 14 van het reglement van orde, aanteekening in de notulen verzocht, dat hij zich met het genomen besluit niet heeft vereenigd.

Vervolgens is het ontwerp van wet betrekkelijk de kosten van vervolging in zake van directe belastingen, zonder beraadslaging met algemeene stemmen aangenomen.

Daarna is beraadslaagd over het ontwerp tot instandhouding van wetten en verordeningen in Limburg. De heer *Hoffman* zal, ten gevolge van den drang der omstandigheden, voor dat ontwerp stemmen, doch zonder gehouden te willen worden, het beginsel van delegatie van de wetgevende op de uitvoerende magt, dat in de voordragt naar zijne meening vervat is, goed te keuren. Bij eene verwerping van de voordragt zou er in Limburg regeringloosheid ontstaan. — De heer van *Nispen* deelt dat gevoelen en zal alleen voor de gebiedende wet der noodzakelijkheid zuchten. — De minister van *Binnenlandsche Zaken* verdedigt het beginsel, waarop deze voordragt steunt. Het is eene bevoegdheid om tijdelijk voor Limburg af te wijken van de verbindbaarheid van alle wetten en verordeningen, die over het geheele koninkrijk bestaan, en die zonder dit ontwerp dadelijk op Limburg van toepassing zouden wezen. Een ieder zou de redenen billijken, die doen voorstellen, dien transitoren toestand voor Limburg nog eenigen tijd te doen voortduren. In stemming gebragt, is het ontwerp, met algemeene stemmen aangenomen.

De vergadering is vervolgens tot nadere bijeen roeping gescheiden.

TWEDE KAMER.

Zitting van zaterdag, 3 juni

In deze zitting zijn ingekomen drie missives van de Eerste Kamer, houdende kennisgeving van de in de zitting dier Kamer van gisteren aangenomen wetten.

Van wege den minister van *Finantiën* is ingekomen eene missive, ten geliede van eenige nadere wijzigingen in art. 1 van het eerste ontwerp der scheepvaartwetten.

Een aantal petitiën, meest alle bezwaren inhoudende tegen sommige bepalingen der provinciale wet, worden naar de daartoe bestemde commissie verzonden en eenige ingekomen boekwerken zullen in de boekerij der Kamer worden geplaatst.

De commissie van rapporteurs heeft haar algemeen verslag in gereedheid omtrent de kieswet; dat stuk wordt gedrukt en zal dezen avond kunnen worden rondgedeeld, met uitzondering van eenige bij de antwoorden overgelegde tabellen, die morgen-avond of laatstelijk overmorgen-ochtend zullen kunnen worden rondgedeeld. — De voorzitter stelt voor, de beraadslagingen te bepalen op dinsdag, 4 juni.

De heer *Donker Curtius* wenscht, in overeenstemming met het reglement van orde, die discussiën eerst woensdag te houden. — Bij stemming wordt het voorstel van den voorzitter aangenomen met 28 tegen 16 stemmen.

De commissie van rapporteurs heeft ook haar algemeen verslag in gereedheid nopens het ontwerp,

houdende regeling van het regt van enquête. Dat stuk zal gedrukt en de beraadslagingen daarover nader bepaald worden.

De voorzitter stelt thans voor, om den dag te bepalen, bestemd tot het rigten van vragen door den heer van *Hoëvell* aan den minister van *Kolonien* en geeft in overweging, om daartoe den dag van maandag te bepalen.

De heer van *Hall* geeft in bedenking, of de leden dien dag niet zullen behoeven om de stukken in te zien, te wikken en te wegen, welke nopens de kieswet zullen ontvangen worden, waarover reeds, in gevolge het straks genomen besluit, dingsdag zal worden beraadslaagd.

In omvraag gebragt, wordt met overgrootte meerderheid bepaald, dat de dag voor die interpellatie nader zal worden vastgesteld. In dien zin stemde ook de heer van *Hoëvell*.

De minister van *Finantiën* geeft te kennen, dat hij er grooten prijs op zou stellen, om, wanneer de kieswet en de provinciale wet, bij de behandeling van welke laatste evenzeer groote spoed is, afgehandeld zullen zijn, alsdan de scheepvaartwetten aan de orde te stellen. Er zijn op dit oogenblik nog andere zaken, zoo als de enquête-wet en de interpellatie van den heer van *Hoëvell*, en hij meent, dat het niet onbescheiden te achten is, als hij nu de prioriteit voorstelt voor de behandeling der scheepvaartwetten, ten einde deze niet verder door inmiddels voorkomende zaken worden uitgesteld.

De heer van *Twist* zou het vreemd vinden, nu reeds een dusdanig besluit te nemen; de discussiën over beide organieke wetten kunnen zeer lang duren; het onderzoek nopens de provinciale wet is nog niet afgelopen.

In stemming gebragt, wordt, met 25 tegen 20 stemmen, overeenkomstig het voorstel van den minister van *Finantiën* besloten en dus de scheepvaartwetten aan de orde gesteld na afhandeling der wetten op het kiesregt en de zamenstelling der Provinciale Staten.

De commissie voor de petitiën brengt vervolgens verslag uit op een aantal in hare handen gestelde adressen.

1. Bij monde van den heer *Zijlker*: op een adres van *M. H. B. van Veerssen*, te Nijmegen, verzoevende plaatsing als commissie bij een ministerieel departement. — Orde van den dag.

2o. van Gedeputeerde Staten van Gelderland, verzoevende wijziging van de indeeling der kiesdistricten *Doesburg* en *Devonter*. — Griffie.

3o. van het gemeentebestuur van *Brummen*, houdende hetzelfde verzoek. — Griffie.

4o. van het gemeentebestuur van *Doetinchem*, verzoevende om tot hoofdplaats van het kiesdistrict te worden verklaard. — Griffie.

5o. van *Th. van Swinderen c. s.*, verzoevende verandering ten aanzien van het invullen van stembriefjes — Griffie. (Op voorstel van den heer van *Hall*, zullen de verslagen op die petitiën, welke de kieswet betreffen, ten spoedigste worden gedrukt, ten einde er kennis van te nemen te gelijk met het heden in gereedheid gebragte algemeen verslag nopens dat ontwerp.)

6o. van het gemeentebestuur van *Heino*, verzoevende verduidelijking der bepaling omtrent geschillen tusschen gemeenten- en polder-besturen in de provinciale wet.

II. Bij monde van den heer *Westerhoff*, op adressen van: *B. de Bey c. s.*, te *Middelstum*; 2o. *A. J. Abels c. s.*, te *Ulrum*; 3o. *M. J. van Buiten c. s.*, te *Houwenzyl* en *Zoutkamp*; 4o. *E. J. Seeger c. s.*, te *Bedum*; 5o. *R. K. Hummelten c. s.*, te *Leens*; 6o. *E. Lindeman c. s.* te *Warffum*, — allen verzoevende om vrijheid van onderwijs en van vaccine. — Ter griffie.

III. Bij monde van den heer *de Fremery*: 1o op een adres van *A. P. Vogelhaar*, te *Dinteloord*, tot herziening van het kadaster. — Griffie.

2o. van *G. W. van Alphen c. s.* te *Breda*, verzoevende wijziging der wet op de personele belasting, met betrekking tot logementhouders. — Griffie.

3o. van *Clermont* en *Bosch c. s.*, zeepzieders te *Maastricht*, verzoevende herziening van de wet nopens den accijns van de zeep. — Griffie.

4o van *H. van Vuuren c. s.* te *Haasten*, inroepende de tusschenkomst van de Kamer tot herstelling van hun regt en handhaving van het regt der kerk. — De commissie van oordeel zijnde, dat de Regering onbevoegd was tot het sluiten der bij dit adres bedoelde overeenkomst, en inlichting van deze noodig oordeelende, adviseert mitsdien tot de nederlegging van dit adres ter griffie en verzending bij afschrift aan het gouvernement, met te-kennen-gaving, dat de Kamer opheldering verlangt omtrent de feiten, bij dat adres opgegeven, en de daarmede in verband staande handelingen van het gouvernement.

De heer van *Heemstra* kan zich met deze conclusie niet vereenigen. De commissie toch zegt in haar rapport, dat de Kamer zeer zeker onbevoegd is om over eigendoms-regten te beslissen, en desniettegenstaande adviseert zij om aan dit adres meerdere oplettendheid te schenken door het voorstel tot depôt ter griffie en verzending aan het gouvernement om bepaalde inlichtingen. Nu vraagt hij, of de Kamer, door zich te vereenigen met die conclusie, blijk zou geven van in te stemmen met de klacht? Voorzeker neen; want zij is niet op de hoogte der zaak. Zal die conclusie overigens ook wel kunnen leiden tot een onderzoek

en vervolgens tot eene beslissing der Kamer? Ook dat niet; want de Kamer is ten eenemale onbevoegd om over eene quaestie van eigendoms-regten uitspraak te doen, als behoorende tot het gebied van de regterlijke magt. Dat beaamt de commissie ook. Maar dan zou het consequenter geweest zijn te adviseren tot de orde van den dag. Maar als spreker de orde van den dag in deze voorlaat, dan heeft hij volstrekt niet de bedoeling, om deze zooveel geruchts gemaakt hebbende zaak, waarover in brochures, in courant-artikelen en op publieke plaatsen zooveel is gesproken, met den sluier der geheimzinnigheid te bedekken; integendeel, de transactie betrekkelijk de kapittel-goederen te Haasten en het besluit, waarbij de autorisatie daartoe is verleend, dragen de onder-teekening van den spr. in zijne voormalige betrekking als minister voor de zaken der Hervormde Eeredienst. Hij neemt de verantwoordelijkheid daarvan voor zijn deel geheel op zich, en het is hem aangenaam in de gelegenheid te zijn, over deze zaak in het openbaar te spreken. Wat toch het regtsbeginsel betreft, moet spr. opmerken, dat de gemeente te Haasten, die bij het adres aanvoert, dat hare belangen gekrenkt en hare eigendommen weggeschonken zijn, nimmer eigenares is geweest van de hier bedoelde kapittel goederen. Spr. herinnert in een geschiedkundig overzicht van deze aangelegenheid, dat die goederen oorspronkelijk afkomstig zijn van de Roomsche Katholijken. Toen hier de strijd tegen Spanje en Rome werd gevoerd, heeft de regering de hand op die goederen geslagen, waardoor zij in possessie van den staat kwamen. Nimmer is het gebleken, dat die goederen aan de Hervormde Kerk in eigendom zijn afgestaan; integendeel blijkt, dat de opvolgende regeringen de vruchten dier goederen hebben afgestaan aan de Hervormde Kerk, maar dat de goederen zelve Staats-eigendom bleven, hetgeen spr. door eenige voorbeelden nader tracht aan te toonen. De hervormde gemeente te Haasten heeft dit ook blijkbaar erkend, daar zij de hulp der regering heeft ingeroepen. In de brochure van den advocaat *Philips* staat, dat aan de Hervormde Kerk de eigendom der bedoelde landerijen is betwist, maar dit is niet het geval, want die eigendom was haar nooit toegekend. Die goederen zijn aan de heeren van Haasten ter administratie gegeven; niet altijd was het toezigt van den Staat even goed, en van daar, dat het excedent dier goederen over het algemeen in de particuliere kas van de heeren van Haasten vloede. Van lieverlede zijn die goederen van den éénen op den anderen eigenaar overgegaan, tot dat in 1712 dezelve door den toenmaligen heer aan eenen opvolger zijn verkocht als vrije en onbelaste goederen. Na dien tijd zijn ze ook als zoodanig bezeten tot 1795, toen zij *via facti* als zoolanig vervielen, terwijl zij in 1812 bij transactie terugkeerden in het bezit van de heeren van Haasten. In dien stand van zaken achtte zich de regering gerechtigd om in het ontstane verschil tusschen de hervormde gemeente aldaar en den eigenaar der heerlijkheid tusschen beiden te treden. Bij herhaling heeft de hervormde kerk de tusschenkomst der regering verzocht en daardoor als het ware aan de regering een mandaat gegeven. En wat waren nu de eischen der hervormde kerk? Dat het tractement van den predikant zou worden gebragt van f400 op f800. Dat heeft de regering door de transactie verkregen, vermits de som, door den eigenaar der heerlijkheid gestort, eene rente tot dat bedrag oplevert. Naar zijne innige overtuiging was de regering bevoegd tot die transactie en is niet de Kamer, maar alleen de regterlijke magt bevoegd in deze te oordeelen.

De heer van *Hoëvell* acht deze zaak van het uiterste gewigt, ook voor de kennisneming van deze Kamer. Juist omdat het hier geldt handelingen van ministers en omdat, als de overgelegde bescheiden waarheid bevatten, het vorig ministerie heeft gehandeld in strijd met de grondwet, juist daarom is deze zaak van de bevoegdheid der Kamer. Hij geeft het gaarne toe, dat eene bloote quaestie over het mijn en dijn noch door deze Kamer, noch ook door het ministerie kan worden beslecht, maar zeer zeker behoort de beoordeeling der handelingen van de ministers bij de Kamer te huis, en daarom is het ook haar pligt omtrent dergelijke zaken inlichtingen te verlangen. De vorige spreker heeft gevraagd, waartoe de conclusie van het rapport zal leiden. Spr. zegt: tot beantwoording der vraag, wat de Kamer zal hebben te doen, indien blijkt, dat waarheid is, wat in het adres wordt aangevoerd; indien het blijkt, dat de grondwet werkelijk niet is nageleefd. Hij verklaart rondborstig, dat het lezen der brochure van den advocaat *Philips*, handelende over de overeenkomst nopens de kapittel goederen te Haasten, namens den staat gesloten, hem grootelijks heeft verbaasd. En wanneer het waar is, wat daár wordt aangevoerd, dan komt het hem voor, dat, hoe men de zaak ook beschouwt, het vorig ministerie gehandeld heeft in strijd met zijne verplichtingen en met de grondwet. Indien toch de staat eigenaar was van de hier bedoelde goederen, dan zeer zeker is door de gesloten transactie de staat benadeeld, omdat aanzienlijke bezittingen van meer dan 200 bunders land, als het ware voor eene kleinigheid zijn weggeschonken, terwijl bovendien de som van f20,000, waarvoor de afstand der goederen is geschied, niet is gekomen in de kas van den staat, maar in die der hervormde kerk. Buitendien, als de staat werkelijk eigenaar was, dan is de plaats gehad hebbende overdragt

lijnrecht in strijd met de bepalingen der wet nopens de vervreemding van 'slands domeinen, en dan verbleef de keuze niet aan den minister, maar was hij gebonden aan de wet. Maar indien de kerk eigenares of regthebbende was op die goederen, dan gold het eene zaak, die niet was van de competentie der regering; dan gold het een strijd tusschen den heer van Haasten en de kerk; en wanneer dan de kerk kwam bij de regering met verzoek om tusschenkomst en regeling, dan had de regering moeten antwoorden, dat dit niet van hare competentie was: door dit niet te doen, heeft zij zich geplaatst op het terrein der regterlijke magt. Maar er is nog meer. Indien de kerk werkelijk eigenaresse was, dan is zij uit haar eigendom ontzet; dan zijn hare regten geschonden en is zij in hare leederste belangen gekrenkt. En eindelijk, indien de heer van Haasten eigenaar is, dan ook is het niet de Staat of het ministerie, maar de burgerlijke regter, aan wien de uitspraak verbleven is. De vorige spreker heeft gezegd, dat de gemeente de regeling van het ministerie verzocht heeft en dat het de zaak juist zoo geregeld heeft als de kerk dit verlangde, namelijk de verhooging van de predikantsbezoldiging; maar toegegeven, dat de kerk dit verkregen heeft, dan nog is dit geschied ten koste van het bezit der kapittel-goederen en verliest zij alle aanspraak op het bezit van al die goederen, wanneer de transactie blijft bestaan. Spreker wil zich niet mengen in het gebeurde, maar beweert dat het ministerie, dat de transactie sloot, niet aldus had mogen handelen; dat daardoor de bepalingen der grondwet zijn miskend en dat derhalve de gevraagde inlichtingen noodig zijn, opdat de Kamer wete, wat haar te doen staat.

De heer *Groen van Prinsterer* ondersteunt het voorstel der commissie voor de petitiën, ook uit het oogpunt van de regten der Kamer en van haren pligt om toe te zien op de behoorlijke uitvoering der grondwet en der andere wetten van den staat. Ook spreker is van oordeel, althans onder den indruk van het geblekene uit de bekende stukken nopens deze zaak, dat de regering door hare decisie, hoe welgemeend ook, hare bevoegdheid is te buiten gegaan en hij is het ook eens met den heer van *Hoëvell*, dat, waar, zoo als hier de quaestie van eigendom zoo zeer vereenzelvigd is met eene der gewigtigste en leederste quaestien van ons staatsrecht, de Kamer zeer zeker bevoegd is, om alle noodige inlichtingen te vragen en daar hij de overweging der zaak wenschelijk acht, zoo ondersteunt hij het voorstel der commissie.

De heer *Donker Curtius* beschouwt de zaak uit een ander oogpunt. Tot dus verre gingen de sprekers uit van de stelling, dat of de staat of de heeren of de gemeente den eigendom der goederen bezat, maar de zaak is anders. Die kapittel goederen heeft de staat gehad in eigendom, maar heeft ze in administratie gegeven; doch dat beteekent niet, dat die de goederen kreeg, ze blootelijk zou beheeren, maar het beteekende, dat die de vruchten zou trekken onder zekeren last van uitkeering. De staat, door de goederen in administratie te geven, behield een voortdurend regt van toezigt; die de goederen in administratie had, ontving een last tot uitkeering, en de gemeente had het regt op die uitkeering. Als er twist ontstond over de uitkeering, dan kon de staat uit kracht van zijn regt van toezigt tusschen beiden treden. Nu wil spreker niet defenderen wat de staat in deze gedaan heeft, maar indien de staat verder gegaan mogt zijn dan zijn regt van toezigt veroorloofde, dan is dit geschied op last of gemagtigd door de gemeente, of het is geschied zonder magtiging. Zoo ja, dan kan de gemeente zich niet beklagen ten aanzien der regering; zoo neen, dan is de transactie niet verbindend. Spreker meent in de conclusie van de commissie eene te verre strekking te zien; hij zou zijn of voor bloote nederlegging ter griffie of voor eenvoudige rentooi aan het ministerie.

De heer *de Fremery* wijst nogmaals het ware standpunt der zaak aan; de requestanten beklagen zich, dat kerkelijke eigendommen zijn vervreemd en weggeschonken aan particuliere personen, de commissie vindt in de stukken, dat het gouvernement zegt, dat de bewuste goederen zijn het eigendom van den staat, maar dat blijkt niet officieel, zoodat de Kamer de officieele wetenschap dienaangaande niet heeft en uit dien hoofde, dient er over de vraag, of het ministerie de eigendoms-quaestie beslist heeft en verder of staats-domeinen zijn vervreemd zonder in acht-neming der wettelijke bepalingen, — opheldering ingewonnen te worden.

De minister van *Justitie*, zonder enigermate te willen vooruitloopen op de beslissing der Kamer, wenscht alleen dit op te merken, dat werkelijk een contract bestaat, waaruit regten voor den heer *Dutry van Haasten* voortvloeijen; dat dit contract niet eenzijdig kan worden te niet gedaan; dat het waar is, wat in de praemissen van het rapport wordt gezegd, dat alleen de regterlijke magt de zaak beoordeelen moet, en dat derhalve dat formele contract uitvoering moet hebben tot dat de regterlijke magt daarvan gesaisseerd zal zijn.

De heer *Groen van Prinsterer* ontwikkelt nader, dat de toewijzing van de conclusie der commissie, niets hoogenwaardig praedicieert, omdat zij alleen strekt tot het bekomen van hoog noodige inlichtingen.

De heer *de Man* merkt op, dat men eigenlijk afgeweken is van het ware punt der discussie; men

heeft in het breede uitgeweid over het eigendoms-regt, over de bevoegdheid der Kamer enz. terwijl de eenige vraag is: of de Kamer in het gegeven geval inlichtingen van het ministerie verlangt en daar de Kamer tot op dit oogenblik niets anders kent dan het verzoek der adressanten en de brochures, gelooft hij, dat die inlichtingen noodig zijn en dat de handhaving van den werkring der Kamer ook medebrengt om de conclusie der commissie aan te nemen.

De heer *de Fremery* merkt nog op, dat er hier geen spraak kan zijn om te treden in de innerlijke waarde van het geschil, maar alleen in de beoordeeling van het feit, of de regering tot het sluiten der overeenkomst bevoegd was en of er door den afstand der domeinen gehandeld is tegen de wet van 1848. Over een en ander is de Kamer zeer zeker bevoegd te oordeelen, en bij gemis aan officiële stukken, meende de commissie inlichtingen te moeten vragen.

De minister van *Justitie* is bereid het contract over te leggen, maar moet toch opmerken, dat de meening, die geopperd is, als of de bepalingen der wet nopens den verkoop van domeinen uit het oog verloren zijn, eigenlijk invalveert op de regten der regterlijke magt.

De heer *Fokker* ondersteunt het overgaan tot de orde van den dag. De Kamer is niet bevoegd over de eigendoms-quaestie te beslissen en over de benadeeling der schatkist handelt het adres niet. Overigens is het contract der Kamer bekend, waartoe zouden dus de inlichtingen strekken? Meent een der leden, naar aanleiding van deze zaak regt tot interpellatie te hebben, die weg staat open.

De heer *van der Linden* is voor de conclusie der commissie. Hij gelooft toch niet, dat de Kamer in deze alleen heeft te delibereren over de zaak, voor zoo verre de klacht der adressanten betreft, maar door de behandeling der petitie is de gansche zaak aan de orde en niet beperkt binnen de grenzen waarin de petitionarissen haar beperken. Hij is het ook niet eens met den minister, dat de regering alleen volstaan kan met de bloote overlegging van het contract. De regering zou niet verantwoord zijn, om daar waar gevraagd wordt om inlichting, zich te bepalen tot de overlegging van het contract, terwijl er zeer zeker een stapel van gewisselde stukken bij de regering voorhanden is. Spreker zal niet treden in de eigendoms-quaestie, maar over de vraag of het gouvernement bevoegd was tot het sluiten der overeenkomst, daarover kan de Kamer oordeelen wanneer zij de noodige inlichtingen heeft. Als de regering zegt, dat de staat eigenaar is, of dat hij het niet is, dan staat aan de Kamer het onderzoek nopens de bevoegdheid der regering tot het sluiten van het contract.

Niemand meer het woord vragende worden de discussiën gesloten; de voorzitter wil als nu de conclusie der commissie in omvraag brengen, maar er is geen genoegzaam aantal leden tegenwoordig. Derhalve wordt de beslissing uitgesteld tot maandag.

Weldadigheid.

Voor de ongelukkigen bij den brand te Lunteren is ontvangen:

Bij Dom. STROEVE van eene wed. eene kleinigheid voor den brand te Lunteren, f 1.50.

Bij den Heer J. STROEVE Hz., van V. P. f 10.

Bij Dom. J. BOEKER, van G. in specie f 4; van een onbekende in id. f 5, van G. H. in id. f 25, van S. v. M. 1 coup. f 2,47⁵, id. f 1,48⁵, en id. f 1,98 totaal f 5,94.

Bij Dom. J. PRINS van N. N. f 3, F. M. A. f 3, V. weinig maar uit een goed hart f 3; gecollecteerd op 21 april in de nieuwe kerk f 1; van een weesjongen uit dankbaarheid f 1; van H. v. W. 1 bankb. f 25; N. N. 1 coup. f 1,23⁵; A. O. 1 coup. f 14,85; S. R. 1 coup. 1,98, J. S. H. 1 coup. 12,37⁵.

Bij den Heer VAN WASSENAER TOT CATWIJK, van den Heer H. B. te Arnhem, f 5; van P. N. te id. f 2; N. N. bij Arnhem f 20; van Jonkvrouw DELACOURT, bij Velp, f 5; J. C. J. v. L. te Zutphen, 1 coup. Amort. Synd. no. 333 f 17,50.

Bij dom. TER HOEVEN, van S., te W. postmerk Helder 1 coup. f 14,85; N. N. f 5; A. Z. 1 coup. f 3,96 en 1 coup. f 1,98 te zamen f 5,94; E. H. 1 coup. f 12,37⁵; N. N. f 2; K. M. 1 bankb. no. 671 f 25. Van eenige lezers der Evangeliebede f 1,70; L. F. H. 1 bankb. no. 950 f 25; T. H. f 15.

Bij dom. F. VAN DEN HAM, te Rotterdam van A. V. f 3; N. N. f 3; door tusschenkomst van dom. DOEDES van C. C. twee coupons elk ad. f 12,37⁵ f 24,75.

Bij den heer J. H. OOSTENDIJK, te Arnhem, van F. f 5; L. f 25; van O. f 50.

Bij dom. J. MOL, te 's Gravenhage, van M. 1 coup. f 9,90; van N. N. twee coup. elk ad. f 1,23⁵ f 2,47.

Bij dom. H. J. VAN RIJNDORP, te Deventer, van den heer V. f 1; N. N. f 5; D. f 5; mevrouw V. f 2,50; N. N. door dom. ASPACH f 2,50; B. f 5; den heer K. f 5; jufv. B. f 5. Uit Terwolde twee coup. ieder van f 1,23⁵ f 2,47.

Bij de commissie, van N. N. f 100; door dom. RICHLEN te Leiden f 54; door den heer WIEGERS te Nijmegen f 10 van C. C.; door den heer v. Z. v. N. v. d. S. te Barneveld f 25, van N. N. in een bankb. no. 653. Uit Arnhem, van Z. 1 coup. f 2,97; door dom. VAN DEN HAM, te Harderwijk f 1,50.

